

INFORMACIJA
O ZAGAĐENJU VAZDUHA U PLJEVLJIMA I SJEVERNOJ
ZONI KVALITETA VAZDUHA

PODGORICA, JANUAR 2023. GODINE

Zagađenje vazduha u Pljevljima i Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha

Prekomjerno zagađenje vazduha u Pljevljima, ali i u cijeloj Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha kojoj pripadaju i Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav, Plužine, Rožaje, Šavnik i Žabljak je ustaljena pojava svake zime, s tim da se ove godine suočavamo sa ekstremno povećanim koncentracijama zbog izuzetno nepovoljnih vremenskih uslova koji pogoduju koncentraciji zagađenja u prizemnom sloju atmosfere zbog temperaturnih inverzija i magle u kotlinama.

Slična situacija je u Pljevljima bila početkom 2015. godine, kada je maksimalno izmjerena koncentracija suspendovanih čestica PM10, 10. januara 2015. godine iznosila 793.88 µg/m³. Povodom toga je izrađena **Studija o uticaju meteoroloških faktora na kvalitet vazduha u Pljevljima tokom 2015. godine**¹. Sumirano, zaključci ove studije su da, s obzirom da se ne može uticati na meteorološke situacije koje su direktno odgovorne za visoke koncentracije polutanata u vazduhu, kao prvi korak u cilju smanjenja koncentracija je neophodna obavezna supstitucija goriva koja se koriste za grijanje i u upotrebu uvedu goriva koja imaju najniži stepen emisije zagađujućih materija. Studijom je takođe preporučeno da se u kritičnim situacijama organizuju dodatna-vanredna kontrolna mjerenja koncentracije polutanata na izabranim lokacijama, odnosno da se tokom specifičnih meteoroloških situacija vrše dodatna mobilna mjerenja površinskih meteoroloških parametara i specijalna meteorološka mjerenja u vertikalnom pravcu po visini koja se inače rade pomoću meteoroloških balona, kao i da se primjene određene sofisticirane metode numeričkog modeliranja i simulacije pomoću numeričkih meteoroloških, analitičko-prognostičkih modela hibridnog karaktera. S tim u vezi, u okviru IPA programa za životnu sredinu 2016 (IPA II) Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju pribavio je opremu i softver za matematičko modeliranje kvaliteta vazduha. Kako su sredstva iz ovog IPA paketa preusmjerena na saniranje posljedica pandemije COVID-19, dodatna oprema za napredna meteorološka mjerenja i pribavljanje dodatne mobilne stanice za praćenje kvaliteta vazduha nije realizovano, iako je bilo planirano.

U sjevernom i centralnom dijelu Crne Gore zagađenje je uglavnom sezonskog karaktera, tokom zimskih mjeseci, upravo zbog nepovoljnih meteoroloških uslova i velike potrošnje čvrstih goriva (ugalj, drvo) za potrebe grijanja, imajući u vidu da se ostale aktivnosti koje doprinose zagađenju (npr. rad termoelektrane, saobraćaj, itd.) odvijaju tokom cijele godine. Sagorjevanjem čvrstih goriva, naročito kada je ovo sagorijevanje nepotpuno, dolazi do značajne emisije suspendovanih čestica. Priroda ove zagađujuće materije je takva da nema akutnih efekata, osim što astmatičari mogu osjetiti veće tegobe usljed nepovoljne meteorološke situacije, ali dugoročno može dovesti do značajnih zdravstvenih problema.

Uticaj zagađenja vazduha na zdravlje ljudi

¹ "Uticaj meteoroloških faktora na kvalitet vazduha u Pljevljima tokom 2015. godine", B. Micev, Vlada Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore 2016, <https://epa.org.me/wp-content/uploads/2022/08/PV-Studija-2015-FINAL.pdf>

U saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, tadašnje Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Institut za javno zdravlje sproveli su istraživanje uticaja zagađenosti vazduha na zdravlje ljudi u Crnoj Gori 2016. godine. Ovaj pilot projekat je uz podršku UNEP-a repliciran na cijeli Zapadni Balkan tokom 2019. godine, tako da je izrađena **komparativna studija o uticaju zagađenja vazduha u regionu**.² Zaključci ove studije su da zagađenje vazduha u zemljama Zapadnog Balkana predstavlja ozbiljan problem, jer je prekoračenje graničnih vrijednosti koncentracija zagađujućih materija čest slučaj. Topografija regiona, ali primarno loš kvalitet čvrstih goriva koja se koriste u elektranama na uglj, kao i za grijanje i kuvanje u domaćinstvima, zastarjele tehnologije u industriji i stara vozila doprinose povećanim koncentracijama zagađujućih materija u vazduhu. Studija nalazi da uticaj zagađenja vazduha uzrokuje između 15 i 19% ukupnog mortaliteta i skraćuje očekivano trajanje životnog vijeka u prosjeku za 1.1 do 1.3 godine. Na osnovu podataka o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori, Evropska agencija za životnu sredinu na godišnjem nivou objavljuje procjene uticaja zagađenja vazduha na zdravlje ljudi. Prema podacima za 2020. godinu, **broj preuranjenih smrti usljed zagađenja vazduha procjenjuje se na 919**³, dok ovaj podatak za EU27 iznosi 412,550.

U globalnim preporukama za kvalitet vazduha koje je Svjetska zdravstvena organizacija publikovala 2021. godine⁴ navodi se da uticaj suspendovanih čestica na zdravlje ljudi može da bude vrlo različit u odnosu na njihov hemijski sastav, te da se sadašnje preporuke odnose prevashodno na njihove fizičke karakteristike, odnosno sposobnost finih čestica PM_{2.5} da prodru duboko u respiratorni sistem. Zdravstvene posljedice koje ovaj pollutant donosi su uglavnom usljed dugoročne izloženosti povećanim koncentracijama. U tom smislu se preporukama SZO o dozvoljenim koncentracijama kratkoročnim periodom smatra 24-časovni period, i posmatra srednja dnevna vrijednost, što nije slučaj sa polutantima čije povećane koncentracije mogu dovesti do zdravstvenih problema u vrlo kratkom vremenskom periodu. Prema preporukama SZO koncentracije finih čestica PM_{2.5} postupno treba smanjivati u opsegu od 75µg/m³ do 15µg/m³. Kada su u pitanju krupnije čestice, dijametra do 10 mikrona (PM₁₀), koje imaju manje negativan uticaj na zdravlje, jer ne prodiru duboko u respiratorni trakt, preporuka SZO je smanjenje srednjih dnevnih vrijednosti od 150 µg/m³ do 45 µg/m³, koliko iznosi preporučena vrijednost.

Praćenje kvaliteta vazduha i emisija zagađujućih materija u vazduh

Prema rezultatima mjerenja koncentracija PM čestica u Pljevljima u desetogodišnjem periodu 2009-2018 godina srednja godišnja koncentracija PM₁₀ u Pljevljima kretala se od 81,89 µ/m³ koliko je zabilježeno 2009. godine do 58,77 µ/m³ u 2018. godini, sa povremenim fluktuacijama tokom posmatranog perioda. U ovoj analizi nisu korišćeni podaci iz 2019. godine, tokom koje je vršeno proširenje mreže i instalacija nove opreme u vrijednosti od 1,1 miliona €. Takođe, podaci iz 2021. godine nisu se mogli analizirati jer mjerni instrumenti nisu redovno servisirani i kalibrisani. Da bi se omogućilo nesmetano praćenje kvaliteta vazduha neophodno je servisiranje i kalibriranje mjerne opreme vršiti na vrijeme, a sa ovim aktivnostima se kasni i ove godine.

² Air Pollution and Human Health: The Case of the Western Balkans, M. Colovic Daul, M. Kryzanowski, O. Kujundzic, UNEP Viena, May 2019 https://www.developmentaid.org/api/frontend/cms/file/2019/06/Air-Quality-and-Human-Health-Report_Case-of-Western-Balkans_preliminary_results.pdf

³ Air Quality in Europe 2022 EEA <https://discomap.eea.europa.eu/App/AirQualityHRACountries/index.html#>

⁴ WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM_{2.5} and PM₁₀), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide <https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228>

Prema podacima iz inventara emisija zagađujućih materija u vazduh za 2020. godinu, ključni izvor emisija suspendovanih čestica PM₁₀ i PM_{2.5} je sektor grijanja domaćinstava koji emisijama PM₁₀ doprinosi 84.9% a emisijama PM_{2.5} 85.3%. Inventar emisija zagađujućih materija u vazduh za 2021. godinu neusklađen je sa prethodnom vremenskom serijom podataka. Prema najnovijem inventaru, najveći doprinos emisijama suspendovanih čestica PM_{2.5}, od 69,9% (86,6% tokom 2018. godine) daje sagorijevanje ogrijevnog drveta u domaćinstvima, koje pripada sektoru energetike. Prosječna nepouzdanost podataka za ovaj polutant iz ovog izvora iznosi 125%, u skladu sa procjenom nepouzdanosti podataka izraženoj u Informativnom izvještaju o inventaru. Pored toga, u Izvještaju o reviziji inventara, rekalkulacijom su ukupne emisije ovog polutanta u 2020. godini uvećane za 246%, pri čemu je rekalkulacija rađena za čitavu vremensku seriju 2005 -2020, gdje uvećanje emisija u odnosu na baznu godinu ostaje u procjenjenim okvirima ($\geq 20\%$).

U prvim danima januara 2023. godine, satne koncentracije suspendovanih čestica su prema automatskim, nevalidiranim podacima, dostigle 575 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ 1. januara u 20h, dok su već 11. januara usljed blage promjene meteoroloških uslova spale na svega 18,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Shodno navedenom, kao i primarnoj prirodi zagađujuće materije i njenim izrazito sezonskim povećanim koncentracijama, preduzimanje kratkoročnih, hitnih intervencija ne može dati rezultate, već se mora djelovati sistemski i dugoročno. Adekvatne hitne mjere za situacije povećanih koncentracija suspendovanih čestica ne mogu se pronaći u preporukama Svjetske zdravstvene organizacije niti u obimnom evropskom zakonodavnom i pravnom okviru posvećenom ovoj temi. Mjere su prije svega sistemske i dugoročne kao i uticaji koje donosi ovaj polutant i odnose se na eliminaciju emisija zagađujućih materija.

Strateško planiranje u oblasti kvaliteta vazduha – ključne mjere za opštinu Pljevlja

Prva **Strategija upravljanja kvalitetom vazduha** u Crnoj Gori donešena je 2013. godine, sa ambicioznim programom od 52 mjere od kojih je 80% realizovano u prve četiri godine (2013 - 2016) dok je jedan broj mjera realizovan u narednom izvještajnom periodu. Prije 10 godina očekivano je da se toplifikacija Pljevalja, koja je tada predstavljala jednu od ključnih mjera, izvrši prilikom izgradnje drugog bloka TE Pljevlja koji je tada bio u planu. Do isteka prvog akcionog plana, 2016. godine bilo je jasno da se u skladu sa evropskim i međunarodnim naporima vezanim za dekarbonizaciju energetskog sektora, od ove ideje odustaje, pa je fokus prebačen na srednjoročne mjere u okviru kojih je pored subvencionisanja peleta i briketa i mjera energetske efikasnosti planirana izgradnja mini toplane na biomasu koja bi predstavljala dodatni izvor toplotne energije i bila praćena izgradnjom sekundarne infrastrukture. U ovu svrhu u kapitalnom budžetu je bilo izdvojeno 5 miliona €, od kojih je potrošen mali dio (do 20%) za izradu projektne dokumentacije. Opština Pljevlja je odustala i od ovog projekta. Nakon isteka drugog akcionog plana (2016-2020) godina, već smo imali situaciju da je izgradnja magistralnog toplovoda od TE Pljevlja do centra grada ušla u projekat ekološke rekonstrukcije, s tim da je planirano da se ekološka rekonstrukcija završi početkom 2023. godine.

U okviru pregovora Crne Gore i Evropske unije, Zajedničkom pozicijom EU za Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promjene, kao jedno od **završnih mjerila za zatvaranje poglavlja** od Crne Gore se traži da: se u potpunosti uskladi sa revidiranom Direktivom o smanjenju nacionalnih emisija određenih zagađujućih materija (NEC Direktiva 2016/2284/EU), predstavi analizu ekonomski isplativih strategija kontrole emisija, koja će

poslužiti kao osnova za konačni sporazum između EU i Crne Gore o njenim obavezama smanjenja emisija, kao i da redovno godišnje izvještava o svojim emisijama, u skladu sa Direktivom i Konvencijom o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima i izradi Nacionalni program kontrole zagađenja vazduha.

Nacrt nove Strategije upravljanja kvalitetom vazduha izrađen je 2019. godine, s tim da ekološka rekonstrukcija TE Pljevlja predstavlja ključnu mjeru za smanjenje emisija sumpordioksida i azot-dioksida u okviru **Programa kontrole zagađivanja vazduha** izrađenom u skladu sa Evropskim zelenim sporazumom, odnosno obavezama iz Direktive o smanjenju nacionalnih emisija određenih zagađujućih materija i shodno završnom mjerilu za Poglavlje 27. Uz ovaj nacrt, uz pomoć eksperata sa Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore izrađena je finansijska procjena mjera za smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh za period 2019 -2029. godina koja je pokazala da je za planirano smanjenje emisija pet ključnih polutanata potrebno izdvojiti skoro milijardu eura (960,900,000) gdje bi većinu sredstava za unapređenje voznog parka, energetske efikasnosti stambenih objekata i zamjenu uređaja za grijanje efikasnijim i ekološki prihvatljivijim uređajima morali da ulože građani Crne Gore. **Procjena troškova koje bi snosili građani Crne Gore za zamjenu do 50% uređaja za grijanje ekološki prihvatljivijim modelima uz paralelno povećanje energetske efikasnosti stambenih objekata procijenjena je 2019. godine, prilikom izrade Nacrta strategije upravljanja kvalitetom vazduha na 371,4 miliona € do 2029. godine.**

Ovaj dokument je u martu 2020. godine upućen na mišljenje Evropskoj komisiji sa kojom u toku pregovora treba definisati ciljeve obaveznih smanjenja emisija na nacionalnom nivou. Zeleno svjetlo EK dobijeno je tokom video konferencije održane u januaru 2022. godine, uz preporuku da se **dokument ažurira podacima iz najnovijeg inventara zagađujućih materija u vazduh i uskladi sa ciljevima nacionalne politike u oblasti energetike i klimatskih promjena**, odnosno sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom čija je izrada u toku. Ažuriranje strategije sa podacima iz inventara emisija, koji je Sekretarijatu Konvencije o prekograničnom prenosu zagađujućih materija na velikim udaljenostima Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore dostavila 2022. godine, je izvršeno s velikim poteškoćama zbog nekompletnosti i nepouzdanosti podataka u ovom izvještaju. **Agencija za zaštitu životne sredine još nije pristupila izradi inventara za 2023. godinu, iako je rok za dostavu podataka 15. mart 2023. godine, tako da se izrada pouzdanih projekcija emisija na osnovu kojih bi se mogla utvrditi nacionalna obaveza smanjenja emisija ne može očekivati ni ove godine, a naročito ne do utvrđivanja glavnih nacionalnih smjernica energetske politike u klimatsko-energetskom planu čija se finalizacija očekuje krajem 2024. godine, što dalje odlaže usvajanje Nacrta strategije upravljanja kvalitetom vazduha koji je izrađen još 2019. godine i već tri puta ažuriran.**

Prije 10 godina, 2013. godine, izrađen je i prvi **Lokalni plan kvaliteta vazduha** u Crnoj Gori i to za opštinu Pljevlja. Planom su dalje razrađene mjere iz nacionalne strategije i definisane su kao kratkoročne, srednjoročne i dugoročne. Kratkoročne mjere odnosile su se na Rudnik uglja (rad tokom vjetrovitih dana, orošavanje pokrivke, sprečavanje samozapaljenja uglja, itd.). Srednjoročne mjere odnosile su se na popravku elektrofiltera TE, podizanje svijesti javnosti i mjere energetske efikasnosti, a kao dugoročna mjera planirana je toplifikacija grada. U skladu sa Nacrtom Strategije upravljanja kvalitetom vazduha za naredni period, Opština Pljevlja je donošenjem **Lokalnog plana zaštite životne sredine (LEAP)** tokom 2022. godine ažurirala lokalni plan zaštite vazduha i u fokus za naredni period stavila sljedeće mjere:

- **Sprovođenje projekta Ekološke rekonstrukcije TEP** i (ugradnja sistema za desumporizaciju i denitrifikaciju otpadnih gasova iz TE Pljevlja) i toplifikacije Pljevalja, čijom bi se realizacijom emisije SO₂ i NO_x svele ispod propisanih graničnih vrijednosti, eliminisale kotlarnice i individualna ložišta i u znatnoj mjeri smanjila zagađenost Pljevalja. Realizacija toplifikacije iz rekonstruisanog bloka I TE „Pljevlja“ kao baznog toplotnog izvora s aspekta zaštite životne sredine ima prednost u odnosu na druga rješenja: U TE se proizvodi toplotna energija bez dodatnog sagorijevanja uglja, a u gradu zbog pokrivanja većeg konzuma smanjuje se potrošnja uglja za grijanje, odnosno smanjuje se emisija navedenih zagađujućih materija. Dakle, kombinovana proizvodnja toplote za grijanje i proizvodnje struje (kogeneracija) predstavlja najefikasnije sredstvo za smanjenje potrošnje primarnog goriva, kao i sredstvo za smanjenje emisije štetnih produkata iz njegovog sagorijevanja. Kogeneracija u Direktivi 2009/28/EZ ubraja se u obnovljive izvore energije, dok su u Direktivi 2004/8/EZ data detaljna uputstva za korišćenje i podsticanje kogeneracije.
- **Unapređenje grijanja domaćinstava kroz smanjenu potrošnju uglja**, mokrog drveta za ogrijev, upotrebu efikasnijih uređaja za grijanje, prelazak na ekološki prihvatljiva goriva, povećanje energetske efikasnosti stambenih objekata, uvođenje sistema centralnog grijanja itd., čime će se smanjiti emisije suspendovanih čestica tokom sezone grijanja, kad je njihova koncentracija znatno povećana.
- **Preventivne mjere vezane za sprečavanje šumskih požara** i stroža kaznena politika u vezi sa zabranom paljenja otpada na otvorenom, uključujući i poljoprivredni otpad, čime će se smanjiti značajne emisije suspendovanih čestica i sadržaja benzo(a)pirena u ovim česticama i u periodima van sezone grijanja.

Za opštinu Pljevlja izrađen je i **Plan kratkoročnih mjera u slučaju povećanih koncentracija sumpor-dioksida**, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha i prirodom ovog polutanta, čije povećane koncentracije tokom tri uzastopna sata zahtijevaju upozoravanje stanovništva i preduzimanje daljih koraka, sve dok se koncentracije sumpor-dioksida ne dovedu u normalu. Ovim planom razrađeno je postupanje po koracima, međutim u Opštini Pljevlja ne funkcioniše Opštinski tim za upravljanje u vanrednim situacijama, koji je glavni akter sprovođenja programa.

Predložene i preporučene mjere

TE Pljevlja doprinosi zagađenju, ali se to uglavnom ogleda kroz povećane koncentracije sumpor-dioksida i formiranje sekundarnih čestica. Trenutno, TE posluje suprotno Zakonu o industrijskim emisijama. Nakon ekološke rekonstrukcije očekuje se veliko poboljšanje kvaliteta vazduha, ali se time neće riješiti problem koji izazivaju individualna ložišta, ukoliko se paralelno ne radi na toplifikaciji grada ili alternativnim načinima grijanja bez upotrebe uglja.

Toplifikacija Pljevalja, iako najlogičnije nije i najjeftinije niti je jedino rješenje. Mora se voditi računa o činjenici da bi se uz postojeću infrastrukturu eliminisao samo problem užeg gradskog jezgra, koje se trenutno grije preko kotlarnice u Skerlićevoj ulici (koja takođe radi suprotno Zakonu o industrijskim emisijama). Taj dio grada obuhvata opštinske zgrade i okolna domaćinstava. Izgradnja sekundarne infrastrukture za grijanje mogla bi potrajati dugo i izazvati visoke troškove i nakon izgradnje magistralnog toplovoda od TE Pljevlja do grada. U zavisnosti od modela podjele troškova između JP Grijanje Pljevlja i potrošača, neizvjesno je koliko su domaćinstva u Pljevljima zainteresovana za priključivanje na daljinsko grijanje. Anketa stanovništva nikada nije sprovedena. Prilikom rješavanja ovog problema Opština

Pljevlja je nekoliko godina za redom subvencionirala pelet za grijanje i podaci pokazuju da je prelazak 10% domaćinstava na ekološki prihvatljiviji način grijanja doveo do značajnog poboljšanja kvaliteta vazduha u periodu 2009-2019 godina – oko 30%. U istom periodu broj dana sa prekoračenjima graničnih vrijednosti koncentracija je skoro prepolovljen. **Dalja primjena novih tehnologija, npr. toplotnih pumpi treba da bude snažnije promovisana uz neophodne mjere energetske efikasnosti stambenih objekata koja je na sjeveru Crne Gore na jako niskom nivou.**

Prema **Lokalnom energetsom planu** Opštine Pljevlja, javna potrošnja uglja za 2016. godinu iznosila je 13,3% odnosno 2,320 t od ukupno 17,320 t. Stoga, predlažemo **da Vlada u okviru predloženih mjera za narednu godinu** (jer sada je pravo vrijeme za planiranje mjera za sljedeću zimu) **ozbiljno razmotri zabranu javnih nabavki uglja i obavezan prelazak na ekološki prihvatljivija goriva za sve škole, bolnice, sudove i ostale javne institucije.** U skladu sa evropskom i globalnom politikom dekarbonizacije ovo bi mogao biti dobar primjer za postepeno prevazilaženje energetske siromaštva u kojem se nalazi većina stanovništva Crne Gore.

Takođe je neophodno ukazati na to da je zamjena uglja drvetom za ogrijev (naročito nesertifikovanim, neprosušanim drvetom) samo izbor manjeg zla. Prema podacima Monstat-a ukupna potrošnja drveta za ogrijev u 2017. godini iznosila je 672 035 m³, od čega je 94.5% potrošeno u domaćinstvima. To praktično znači da svaki stanovnik Crne Gore godišnje sagori 1m³ drveta. Posebna studija koju je Monstat izradio 2011. godine pokazuje da od ukupnog broja domaćinstava koja za grijanje koriste čvrsta goriva samo 13 % ima termoizolaciju na stambenom objektu, dok čak 62% stambenih objekata koje je istraživanje obuhvatilo ima prozore i vrata koji su stariji od 20 godina.

Što se tiče nedavno preduzetih mjera i preporuka ukazujemo na to da:

- Svjetska zdravstvena organizacija odobrava korišćenje zaštitnih maski u ograničenom vremenskom periodu (nekoliko sati) u slučajevima elementarnih nepogoda kao što su požari i zemljotresi i zaštita od građevinskih radova ili rušenja objekata, kada se uglavnom štitimo od čestica prašine većeg dijametra;
- Važno je skrenuti pažnju stanovništvu na neophodnost provjetravanja prostorija čak i kada je vazduh zagađen, jer je prema brojnim studijama vazduh u zatvorenim prostorijama u kojima se lože čvrsta goriva i udiše duvanski dim u velikom broju slučajeva zagađeniji od ambijentalnog vazduha i pogubniji po zdravlje ljudi, jer se u zatvorenim prostorijama duže boravi i spava;
- Kod korišćenja prečišćivača vazduha važno je imati na umu njihovu snagu i namjenu, i ukazati stanovništvu na negativne posljedice korišćenja jonizatora koji u zatvorenom prostoru generišu molekule ozona koji izuzetno nepovoljno utiče na disajne organe;
- Takođe, smatramo da je prilikom određivanja subvencija za električnu energiju neophodno odrediti precizne kriterijume, kako subvencija ne bi bila diskriminišuća u odnosu na ostalo stanovništvo Crne Gore koje je izloženo prekomjernim koncentracijama zagađujućih materija i kako ne bismo imali situaciju da se subvencija zloupotrebljava.

Dalji koraci u narednom periodu

U cilju unapređenja kvaliteta vazduha, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma formiraće **Operativni tim za sprovođenje kratkoročnih i dugoročnih mjera za smanjenje zagađenja vazduha u Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha Crne Gore.**

Institucije i organizacije koje će svojim predstavnicama/predstavnicima biti zastupljene u Operativnom timu su:

- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Institut za javno zdravlje
- „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ d.o.o
- Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju
- Uprava za inspekcijske poslove
- EKO fond
- Elektroprivreda Crne Gore
- Zajednica opština
- Nevladine organizacije

Rješenjem o formiranju Operativnog tima definišaće se zadaci i aktivnosti tima.